

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

**Кафедра міжнародного приватного права та порівняльного
правознавства**

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВОЗНАВСТВО**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2021

Харків
2021

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2021. 23 с.

Розробники:

Лук'янов Дмитро Васильович, доктор юридичних наук, доцент;

Гетьман Євген Анатолійович, доктор юридичних наук, професор;

Зінченко Олена Володимирівна, докторка історичних наук, доцентка;

Гиляка Олег Сергійович, кандидат юридичних наук, асистент.

Затверджено на засіданні кафедри Міжнародного приватного права та порівняльного правознавства
(протокол № 13 від 11 червня 2021 р.)

Оновлену редакцію (зі змінами та доповненнями)
затверджено на засіданні кафедри Міжнародного приватного права та порівняльного правознавства
(протокол № 11 від 24 червня 2022 року)

Завідувач кафедри - Лук'янов Дмитро Васильович, доктор юридичних наук, доцент

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Зміст програми навчальної дисципліни	8
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	10
4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання.....	10
4.2. для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання.....	12
5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання	13
6. Критерії оцінювання результатів навчання.....	14
7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної / заочної форми навчання.....	16
8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	17

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Право» другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 6,0	Галузь знань – «право»	Обов'язкова	Обов'язкова
Кількість модулів – 2	Спеціальність – «право»	Рік підготовки: 2021	Рік підготовки: 2021
		семестр	семестр
Загальна кількість годин – 180	Рівень освіти – другий (магістерський)	1	1
		Лекції	Лекції
		24 год.	8 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		24 год.	6 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		132 год.	166 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4, самостійної роботи студента – 13.		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета навчальної дисципліни: надання студентам знань про функціонування та розвиток основних правових систем та їх сімей, місце України на правовій карті світу, формування навичок використання порівняльно-правової методології.

Завдання:

– засвоєння студентами всього кола питань, що стосуються особливостей формування і функціонування основних правничих систем

сучасності, особливостей їх джерел права, правосвідомості та правової культури народів світу, практики застосування норм права тощо;

– формування у студентів знань про найбільш важливі спільні та специфічні риси правових сімей світу;

– формування у студентів вмінь аналізу джерел права правничих систем сучасності;

– засвоєння студентами всього кола питань, що стосуються особливостей взаємодії правової системи України з іншими правовими системами світу.

– формування у студентів вмінь проведення порівняльно-правових досліджень;

– формування основних вмінь щодо використання цих знань в подальшій професійній діяльності.

Пререквізити: «Теорія права», «Міжнародне право».

Кореквізити: «Публічне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці».

Постреквізити: «Приватне право: сучасні доктрини в судовій та правозастосовній практиці», «Професійна відповідальність правника», «Державна влада та місцеве самоврядування: теорія і практика».

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН1	Аналізувати природу і зміст правової глобалізації.
РН2	Аналізувати природу та зміст правової системи, її особливостей та структури.
РН3	Аналізувати природу та зміст правової сім'ї.
РН4	Демонструвати розуміння характеристики сучасної правової карти світу, її складових елементів.
РН5	Демонструвати здатність проводити аналіз та узагальнення системи джерел романо-германського, англо-американського, релігійного та традиційного права.
РН6	Демонструвати здатність аналізувати наукову літературу та бази даних для проведення порівняльно-правового дослідження.

РН7	Презентувати порівняльно-правове дослідження правової системи, правового інституту, правової норми.
РН8	Дискутувати з проблеми вирішення правового конфлікту, пропонувати варіанти його вирішення на основі порівняльно-правового дослідження.
РН9	Демонструвати розуміння місця правової системи України на правовій карті світу, вміння простежувати вплив на правову систему України міжнародних та національних правових систем.
РН10	Демонструвати розуміння місця правових систем романо-германського, англо-американського, релігійного, традиційного типів на правовій карті світу, простежувати вплив на їхні правові системи міжнародних та інших національних правових систем.

Викладання навчальної дисципліни забезпечує формування у здобувача вищої освіти загальних і спеціальних компетентностей та досягнення результатів навчання, визначених стандартом вищої освіти відповідної спеціальності та освітньо-професійною програмою «Право», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК1.1. Здатність вирішувати проблеми інноваційного характеру.

ЗК1.5. Здатність до лідерства, відповідальності, ухвалення неупереджених і вмотивованих рішень.

Спеціальних компетентностей:

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК4. Здатність оцінювати взаємодію міжнародного права та міжнародних правових систем з правовою системою України.

СК1.2. Здатність демонструвати знання й розуміння правових систем в умовах глобалізації.

СК1.3. Здатність розрізняти принципи інститутів публічного і приватного права в юридичній діяльності.

СК1.6. Здатність демонструвати знання юридичної техніки та її прикладних аспектів (правотворчості, законодавчої техніки, техніки створення корпоративних актів, юридичних документів, систематизації юридичних актів, юридичного письма та юридичної термінології тощо).

Програмних результатів навчання:

ПРН 1. Оцінювати природу та характер суспільних процесів і явищ, і виявляти розуміння меж та механізмів їх правового регулювання.

ПРН3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН4. Здійснювати презентацію дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання

ПРН 10. Аналізувати взаємодію міжнародного права та міжнародно-правових систем з правовою системою України на основі усвідомлення основних сучасних правових доктрин, цінностей та принципів функціонування права.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу

ПРН13. Аналізувати та оцінювати практику застосування окремих правових інститутів.

ПРН1.2. Демонструвати знання й розуміння проблематики глобалізації в контексті розвитку сучасних правових систем

3. Зміст програми навчальної дисципліни

Модуль 1 . Загальна характеристика порівняльного правознавства. Романо-германське право.

Правова система України і глобалізація. Поняття, риси та структура правової системи. Загальна характеристика правової карти світу. Правова система України на правовій карті світу, її формування та особливості. Вплив на правову систему України міжнародних та національних правових систем. Правова глобалізація у сучасному світі.

Методологія порівняльного правознавства. Методологія проведення порівняльно-правових досліджень. Види досліджень у порівняльному правознавстві. Поняття «правова сім'я». Класифікація та типологія правових систем.

Доктрина романо-германського права. Особливості романо-германської правової сім'ї. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом. Вплив канонічного права на формування романо-германського права. Публічне і приватне право.

Система джерел права романо-германської правової сім'ї. Норми права в романо-германській правовій сім'ї. Джерела права в романо-германській сім'ї, їх види. Нормативно-правові акти в романо-германській правовій сім'ї. Закон як джерело права в романо-германській правовій сім'ї. Делеговане законодавство в романо-германському праві. Загальні принципи в романо-германській правовій сім'ї. Звичай у системі джерел романо-германського права. Доктрина в романо-германській правовій сім'ї. Судова практика в романо-германській правовій сім'ї.

Правові системи, що тяжіють до романо-германського типу. Підходи до класифікації правових систем Скандинавських країн та держав Латинської Америки. Правові системи Скандинавських країн, їх особливості. Джерела

права Скандинавських країн. Правові системи держав Латинської Америки, їх особливості. Джерела права держав Латинської Америки.

Модуль 2. Англо-американське право. Релігійні та традиційні правові системи.

Доктрина англо-американського права. Особливості англо-американської правої сім'ї. Основні етапи розвитку англійської правової системи. Виникнення та реформування загального права. Загальне право: поняття та особливості. Право справедливості та його співвідношення із загальним правом.

Система джерел права англо-американської правової сім'ї. Поняття та види джерел англо-американського права. Прецедент як джерело права в сім'ї англо-американського права. Закон як джерело права в сім'ї англо-американського права. Делеговане законодавство в сім'ї англо-американського права. Звичай в англо-американському праві. Інші джерела англо-американського права.

Правові системи інших країн англо-американської правової сім'ї. Формування правової системи США. Джерела американського права. Сучасна правова система США, її особливості. Правові системи країн Співдружності Націй. Особливості правових систем Канади, Австралії та Нової Зеландії. Джерела права країн Співдружності Націй.

Доктрина релігійного права, його застосування у сучасному світі. Загальна характеристика правових систем релігійного типу. Мусульманське (ісламське) право, його характерні риси. Джерела мусульманського права. Право сучасних мусульманських держав. Організація ісламського співробітництва. Ліга арабських держав. Індуське право, його характерні риси. Джерела індуського права. Сучасне право Індії. Іудейське (єврейське) право, його характерні риси. Джерела іудейського права. Правова система Ізраїлю. Канонічне право, його характерні риси. Джерела канонічного права. Застосування канонічного права у сучасному світі.

Особливості традиційних правових систем. Загальна характеристика правових систем традиційного типу. Правові системи країн Далекого Сходу.

Формування правової системи Китаю. Правова система КНР, її джерела.
 Формування правової системи Японії. Сучасна правова система Японії, її джерела.
 Африканське право. Правові системи держав Африки.
 Африканський союз.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

4.1. Для здобувачів вищої освіти денної форми навчання

№ п/п	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
		Усього	У тому числі		
			Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
	Модуль 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства. Романо-германське право.				
1	Правова система України і глобалізація.	17	2	2	13
2	Методологія порівняльного правознавства.	17	2	2	13
3	Доктрина романо-германського права.	18	2	2	14
4	Система джерел права романо-германської правової сім'ї.	18	2	2	14
5	Правові системи, що тяжіють до романо-германського типу.	20	4	4	12

	Разом	90	12	12	66
	Модуль 2. Англо-американське право. Релігійні та традиційні правові системи.				
6	Доктрина англо-американського права.	17	2	2	13
7	Система джерел права англо-американської правової сім'ї.	17	2	2	13
8	Правові системи інших країн англо-американської правової сім'ї.	16	2	2	12
9	Доктрина релігійного права, його застосування у сучасному світі.	22	4	4	14
10	Особливості традиційних правових систем.	18	2	2	14
	Разом	90	12	12	66
	Усього годин / кредитів ECTS	180 / 6,0	24	24	132

4.2. Для здобувачів вищої освіти заочної форми навчання

№ п/п	Тематика навчального курсу	Обсяг у годинах			
		Усього	У тому числі		
			Лекції	Практичні заняття, семінарські заняття, колоквіуми тощо	Самостійна робота
	Модуль 1. Загальна характеристика порівняльного правознавства. Романо-германське право.				
	Правова система України і глобалізація.	17	--	--	17
	Методологія порівняльного правознавства.	17	2	2	13
	Доктрина романо-германського права.	20	2	2	16
	Система джерел права романо-германської правової сім'ї.	20	--	--	20
	Правові системи, що тяжіють до романо-германського типу.	16	----	---	16
	Разом	90	4	4	82
	Модуль 2. Англо-американське право. Релігійні та традиційні правові системи.				
	Доктрина англо-американського права.	18	2	2	14
	Система джерел права англо-американської правової сім'ї.	18	---	---	18
	Правові системи інших країн англо-американської правової сім'ї.	10	---	--	10

Доктрина релігійного права, його застосування у сучасному світі.	22	2	---	20
Особливості традиційних правових систем.	22	---	---	22
Разом	90	4	2	84
Усього годин / кредитів ECTS	180/6,0	8	6	166

5. Форми педагогічного контролю та засоби оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Порівняльне правознавство» здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи. Формами контролю знань студентів є поточний та підсумковий контроль.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, вирішення практичних завдань, участь у розробці кейсу, підготовка презентації, есе, реферату тощо. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотирибальною шкалою (0, 1, 2, 3, 4);

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі колоквиумів.

Однією із форм самостійної роботи студентів є підготовка індивідуальної письмової роботи (реферат, есе тощо). Максимальна кількість балів за результатами захисту підсумкової письмової роботи – 10 балів.

Формою підсумкового контролю знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є іспит, який оцінюється сумарно за 100-бальною системою (поточний контроль 0-40 балів, відповідь під час іспиту 0-60 балів, сумарно 0-100 балів). Мінімальна кількість балів для отримання допуску до складання іспиту – 20 балів. Максимальна кількість балів за результатами роботи за семестр для допуску до складання іспиту – 40 балів. Кількість балів, яку студент може отримати під час відповіді на іспиті, становить 0-60 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль				Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль	Підсумкова оцінка знань (іспит)
Модуль № 1		Модуль № 2				
п/з	колоквіум	п/з	колоквіум			
max 11	max 4	max 11	max 4	max 10	max 60	max 100

6. Критерії оцінювання результатів навчання

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на практичному занятті	Max 4	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми з вивченням та використанням додаткової навчальної та наукової літератури
	3	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	2	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	1	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу або відсутність на занятті.
Колоквіум	Max 4	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка	Max 10	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри.

самостійної роботи		Робота не містить методологічних помилок, є посилання на джерела та власні висновки. При захисті продемонстровані глибокі знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	8	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри. Робота містить незначні методологічні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, а також доведеність висновків, позицій, класифікацій тощо.
	6	Робота оформлена відповідно до вимог кафедри, але з незначними помилками. Робота містить методологічні та змістовні помилки, є посилання на джерела, є власні висновки. При захисті продемонстровані достатні знання теми, але виникли проблеми з аргументації окремих понять та суджень у роботі, доведеність висновків.
	4	Робота оформлена з помилками та порушеннями кафедральних вимог щодо форми роботи. Робота містить методологічні та змістовні помилки, використано недостатню кількість джерел для обґрунтування дослідження та висновків. При захисті виникли труднощі щодо розкриття змісту теми, наведення аргументів стосовно окремих положень роботи та обґрунтованості і доведеності висновків.
	Min 0	Робота оформлена неналежним чином, без посилання на джерела та містить методологічні помилки. При захисті автор роботи не може продемонструвати знання з обраної теми, навести аргументацію понять та здійснити аналіз інформації. Робота виконана з порушенням вимог академічної доброчесності.
Іспит	Max 60	1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.
	55	1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої

		кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на іспиті за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на питання на іспиті.
	30	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни
	Min 0	1. Повна відсутність знань основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни

7. Педагогічний контроль для здобувачів вищої освіти денної / заочної форми навчання

Шкала підсумкового педагогічного контролю

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання (відповідь), лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна		

	відповідь/робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – відповідь/виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перекладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

8. Навчально-методичне та інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Австрийская Республика. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс, 1985. 429 с.
2. Закон об уголовном праве Израиля. Постатейный перевод с иврита на русский язык, автор перевода – судья Марат Дорфман, издание второе переработанное и дополненное 2010 г. Тель-Авив, 2010. 261 с.
3. Единообразный торговый кодекс США / Пер. с англ. Москва: Прогресс, 1969. 431 с.
4. Испания. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс, 1982. 352 с.
5. Италия. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс, 1988. 392 с.
6. Кодекс канонического права. М.: Институт философии, теологии и истории св. Фомы, 2007. 624 с.
7. Конституции государств Европы. В 3-х т. / Под. общ. ред. Л. А. Окунькова. Т. 1. 818 с. Т. 2. 838 с. Т. 3. 790 с. Москва: Норма, 2001.
8. Китайская Народная Республика. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс, 1984. 470 с.
9. Конституции буржуазных государств. Москва: Юр. лит., 1982. 408 с.
10. Конституции буржуазных государств Европы. Москва: Ин. лит., 1957. 1142 с.

11. Конституции и законодательные акты Французской Республики. Москва: Юр. лит., 1958. 527 с.
12. Конституція Бразилії [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mykprzs.ru/konstituciya-brazilii-1988-russkij-tekst/>
13. Мексиканские соединенные штаты. Конституция и законодательные акты / Под ред. О.А.Жидкова. Москва: Прогресс, 1986. 480 с.
14. Соединенные Штаты Америки. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс Универс, 1993. 767 с.
15. Уголовный кодекс Индии. Москва: Ин. лит., 1958. 240 с.
16. Уголовно-процессуальный кодекс Индии. Москва: Ин. лит., 1959. 656 с.
17. Швеция. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс, 1983. 360 с.
18. ФРГ. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс, 1991. 472 с.
19. Французская Республика. Конституция и законодательные акты. Москва: Прогресс, 1989. 448 с.
20. Свобода релігії. Рішення Верховного Суду США: Пер. з англ. Н. Комарової, ред. пер. В. Речицький / Під ред. Морін Гаррісон і Стіва Гілберта. К.: Оптіма, 2005. 256 с.
21. Конституции государств Африки. В 3-х т. Т. 2. Москва: Прогресс, 1966. 583 с.

Література

Основна література

1. Порівняльне правознавство у таблицях: навч. посібник. Видання 4-те, змінене та доповнене / Петришин О.В., Зінченко О.В., Лук'янов Д.В. Харків: Право, 2021. 164 с.
2. Порівняльне правознавство. Підручник / С.П.Погребняк, Д.В.Лук'янов, І.О.Билия-Сабадаш та ін.; за ред. О.В. Петришина. Харків: Право, 2012. 272 с.

3. Порівняльне правознавство: хрестоматія для юрид. вищ. навч. закл. і ф-тів: навч. посіб. Видання друге, змінене / уклад.: О.В.Петришин, О.В.Зінченко, Д.В.Лук'янов. Харків: Право, 2019. 1024 с.

4. Правова карта сучасного світу: навч. посібник для студентів-магістрів юрид. вищих навч. закладів і факультетів / Петришин О.В., Зінченко О.В. Харків: Право, 2018. 508 с.

5. Порівняльне правознавство: тести з навч. дисципліни / Уклад.: Зінченко О.В., Лук'янов Д.В., Петришин О.В.; за заг. ред. акад. О.В. Петришина. Харків: «Цифра Принт», 2013. 70 с.

6. Порівняльне правознавство: навч.-методичний посібник з навчальної дисципліни / Уклад.: Лук'янов Д.В., Гетьман Є.А, Гиляка О.С., Зінченко О.В.. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Я. Мудрого, 2021. 53 с.

7. Бехруз Х. Ісламське право. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 198-205.

8. Дамірлі М.А. Методологія порівняльно-правових досліджень. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 272-279.

9. Зінченко О.В. Англо-американська правова сім'я. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 12-19.

10. Зінченко О.В. Романо-германська правова сім'я. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 679-686.

11. Зінченко О.В. Традиційна правова сім'я. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 789-795.

12. Зінченко О.В. Успадкування за звичаєвим правом африканських держав (на прикладі Кенії, Свазіленду і Танзанії). *Вісник Академії правових наук України: Збірник наукових праць*. Харків: Право, 2013. № 1 (72). С. 80-89.

13. Зінченко О.В. Конституції Замбії та Північної Нігерії про статус палат вождів у законодавчих установах (порівняльний аналіз). *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Філософія, філософія права, політологія, соціологія. Збірник наукових праць*. Харків: Право, 2015. Вип. 2 (25). С. 169-177.

14. Зінченко О.В. Конституції скандинавських країн: порівняльний аналіз. *Вісник національної академії правових наук України: зб. наук. пр.* 2017. № 1 (88). С. 58-68.

15. Лук'янов Д.В.Індуське право. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М.Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 174-180.

16. Лук'янов Д.В. Канонічне право. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім.

В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 212-217.

17. Лук'янов Д.В. Іудейське (єврейське) право. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 206-211.

18. Лук'янов Д.В. Наднаціональна правова система. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 308-310.

19. Лук'янов Д.В. Релігійні правові системи в сучасному світі: монографія. Х.: Право, 2015. 352 с.

20. Лук'янов Д.В. Релігійна правова сім'я. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 659-661.

21. Смородинський В.С. Мішані правові системи. *Велика українська юридична енциклопедія: у 20 т. Т. 3: Загальна теорія права* / редкол.: О.В.Петришин (голова) та ін.; Нац. акад. прав. Наук України; Ін-т держави і права ім. В.М Корецького НАН України; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків: Право, 2017. С. 298-301.

Додаткова література

1. Бехруз, Хашматулла. Порівняльне правознавство. Одеса: Фенікс, 2009. 464 с.

2. Давид, Р. Основные правовые системы современности. Москва: Междунар. отношения, 1996. 400 с.

3. Кох, Х. Международное частное право и сравнительное правоведение. Москва: Междунар. отношения, 2001. 480 с.
4. Леже, Р. Великие правовые системы современности: сравнительно-правовой поход. Москва: Волтерс Клувер, 2009. 584 с.
5. Марченко, М. Н. Курс сравнительного правоведения. Москва: Городец-издат, 2002. 1068 с.
6. Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження). / за ред. О. В. Зайчука, Н. М. Оніщенко. Київ: Фенікс, 2007. 400 с.
7. Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: проблеми методології. / О. В. Кресін [та ін.]; ред. Ю. С. Шемшученко. Київ, 2006. 256 с.
8. Правові системи сучасності: навч. посібник для магістрів права / Відп. Редактор Ю.С.Шемшученко. Київ: Вид-во «Юридична думка», 2012. 492 с.
9. Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник / отв. ред. А. Я. Сухарев. Москва: Норма, 2000. 840 с.
10. Правовые системы стран мира. Энциклопедический справочник / отв. ред. А. Я. Сухарев. Москва: Норма, 2000. 840 с.
11. Тихомиров, Ю. А. Курс сравнительного правоведения. Москва: Норма, 1996. 432 с.
12. Цвайгерт, К. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права: в 2 т. Москва: Междунар. отношения, 2000. Т. 1: Основы. 480 с.

Интернет-ресурси:

The Avalon Projekt – Documents in Law, History and Diplomacy. Yale Law School. Lillian Goldman Law Library in memory of Sol Goldman. URL: <http://avalon.law.yale.edu>.

Офіційний сайт Співдружності Націй. URL: www.thecommonwealth.org.

Конституції держав (країн) світу. Інтернет-бібліотека конституцій Романа Пашкова. URL: <http://worldconstitutions.ru>.

Проект «AVALON». История государства и права США. Русская версия проекта Йельской школы права Йельского университета США. URL: <http://avalon.law.yale.edu>.

Електронна єврейська енциклопедія. URL: <http://www.eleven.co.il>.

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри міжнародного приватного права та порівняльного правознавства. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/item/207-porivnialne-pravoznavstvo.html>